

Zvířecí NEJ...

Mravenec lesní

V závěru letního příspěvku o nejchytřejším zvířeti v lese jsme avizovali, že ten dnešní bude pro změnu o zvířeti nejsilnějším. Kdo uhodl, že řeč bude o mravenci, hádal správně.

Jeden z nejzajímavějších zástupců hmyzí říše, známý také jako pohádkový hr-dina Ondřeje Sekory, je mravenec lesní neboli Ferda. Já osobně na Ferdovi vyrostl, a proto jsem si ho dovolil zapojit i do našeho cyklu zajímavých živočišných druhů z naší přírody. Hned v úvodu ale musím podotknout, že mé znalosti o tomto živočišném druhu jsou spíše povrchní a většínu informací, které budu prezentovat, jsem si buď vyčetl z příslušné literatury, nebo z knížek Ondřeje Sekory.

Mravenci patří do skupiny živočichů, která má v přírodě své nezastupitelné místo. Jsou důležitou součástí fungujících ekosystémů, likvidují lesní škůdce a i přesto, že mnohdy dokáží svou přítomností nám lidem znepříjemnit život, do naší přírody prostě patří. Mravenci jsou známi svou pracovitostí, dokonalostí, sociálními vazbami, uskupením a hlavně neuvěřitelnou ukázněností a nasazením. Jsem přesvědčen, že naše lidská společnost by se od nich mohla ledacos šikovného přiučit, a kdybychom byli schopni alespoň z poloviny fungovat jako mravenci, vypadlo by to u nás docela úplně jinak.

Mravenci tvoří obrovská společenství, čítající až několik statisíců jedinců. V mraveništi najdeme kromě královny i chůvy, strážce, provijanťáky, stavitele, inženýry a třeba i armádu a dělníky. Každý jedinec má v mraveništi své místo a předem danou roli, v níž pracuje do úmoru a nesnaží se na svém osudu, postavení a funkci cokoli

měnit. Všichni pak díky tomu společně dokáží téměř nemožné, jelikož „táhnou“ za jeden provaz, což u velkých skupin těchto malých živočichů vlastně ani jinak nejde.

To, že se stavba, ve které mravenci žijí, jmenuje mraveniště, ví asi každý, ale málokdo pak tuší, že ta kupa jehličí nad zemí se ještě třikrát promítá i pod zemí. Přesněji řečeno, nejdůležitější prostory a části mraveniště jsou v zemi. Na zimu se pak mravenci stahují do svých podzemních komůrek, chodbiček a šachet, kde v pohodě přečkají i ty největší plískanice a mrazy. Totéž platí i v případech, kdy dojde k poškození nadzemní části mraveniště nebo když se lidé snaží mraveniště přemístit a zničit.

Výskyt a četnost mraveniště je dána mně neznámým faktorem. Znáám lokality, kde na mraveniště nenarazíte, a stejně tak lokality, kde je jedno mraveniště vedle druhého a kde nelze usednout na pařež či se na chvíli zastavit, aniž byste nebyli obsypáni mravenci. Jedno z takových míst je lesní komplex Vitinka u Merklína. Místo, kde jsou stovky mraveniště vedle sebe a počty mravenců jdou do statisíců až milionů. Jezdím na tuto lokalitu pravidelně kroužkovat černé čápy, a než se po statném modřínu vyšplhám k hnízdu, jsem tisíckrát potřísněn kyselinou mravenčí, kterou na mě cíleně vystříkují naštvaní mravenci, pendlující po kmenu stromu ve dvou mravenčích dálnicích. Mravenci lezou do hnízda čápů černých pravděpodobně pro zbytky potravy a výška cca 25 metrů nad zemí je vůbec nerozhází.

Mravenčí dálnice jsou pak důmyslné stezky, po kterých se mravenci pohybují a na kterých fungují. Při výpravách za potravou či stavebním materiálem pak hravě překonávají jakékoliv překážky, které se na trase objeví. Problémem není spadlý list, větev, ani dokonce celý strom. Lezou po kamenech, dřevu, kmelech i kořenech stromů. Do mrave-

niště jsou schopni zakomponovat jak pařež, tak třeba i dřevěný špalek či padlý strom. Jsou to prostě machři, před kterými hluboce smekám. Dokáží se dokonale přizpůsobit změnám prostředí, účinně bránit před nepřáteli a vetřelci, odolávat klimatickým extrémům. Mají rádi teplé počasí, slunné, prosvětlené palouky, lesní komplexy jehličnatých dřevin.

Mravenci a mravenčí vajíčka nebo larvy jsou pak důležitou součástí potravy například krutihlava obecného, žluny zelené, strakapoudů, datla černého a dalších živočichů. Myslím, že dokonce i tetřev hlušec a tetřívka jsou závislí na určitém množství mraveniště v biotopu, kde žijí.

Kyselina mravenčí je léčivá a vzpomínám si na jeden starý trik, který mne ornitolog pan Václav Bošek učil: položím-li dlaň do mraveniště a nechám po ní mravence párkrát přeběhnout, pak tu kyselinu, která mi na dlaní zůstane, šňupnu nosem, a tím si protáhnu zahleněné dýchací cesty. Do jaké míry to ale doporučují lékaři z ORL, jsem se nikdy nedozvěděl, a tak tuto terénní vychytávku berte s rezervou a jako zajímavý pokus.

A jak je to s tou mravenčí silou? No, v odborné literatuře jsem se dočetl, že mravenec lesní unese 20x svou hmotnost. Naprosto neuvěřitelné! Když vynásobím svou hmotnost mravenčí silou, musel bych unést 2000 kg. Přiznám se, že to opravdu nedám.

Mějte se krásně a příště se budeme věnovat nejlepšímu zvířecím rodičům.

■ Karel Makoň DES OP Plzeň

Foto Archiv DES OP,
Bohumil Mášek a Martin Pytlík.

